› Gjesteskribent

Guro Slettemark

Foto Jannecke Sanne Normann.

Generalsekretær i Transparency International Norge

Ryggmargsrefleksen

For ikke å havne i korrupsjonshengemyra må det trening til. Jeg foreskriver herved jevnlig trening av ryggmargsrefleksen.

Min barndom og mitt barndomshjem var og er preget av at jeg har en mor som er sykepleier. Hun arbeidet i flere tiår sammen med en kvinnelig lege – det var de to i alle år. Hver jul sto vi til knes i konfekt-esker, julestjerner, julegleder og en og annen vinflaske. Dette var julehilsener fra takknemlige pasienter som takket for god behandling og milde stikk. Ulike pyntegjenstander fant også veien hjem til oss – størst inntrykk gjorde en liten krans av keramikk som stadig byttet plass. Til slutt endte den opp over døren på hytta, og da jeg bemerket det til mor svarte hun «ja, hva skal jeg gjøre med den, da? Det er jo mannen til Shagufta som har laget den på keramikkurs!» Noen av gjenstandene hadde altså en søt historie og måtte tas vare på, mens andre endte som fyllmasse da far skulle støpe ny trapp.

Kunne noe av dette være bestikklser? Forsøk fra noen på å komme seg frem i køen på en travel dag, eller få en resept de strengt tatt ikke skulle ha? Et par dagers ekstra sykmelding kanskje? Nei, jeg tror ikke det. Gavene og all oppmerksomheten til jul var et ektefølt uttrykk for nettopp god behandling og milde stikk. De to damene strakk seg nemlig langt for sine pasienters ve og vel. Men hva vet jeg *egentlig*?

Omtrent 15 år senere, går jeg på nettet og søker på kombinasjonen «korrupsjon lege». I løpet av 0,27 sekunder får jeg 997 000 treff

på denne ord-kombinasjonen! Altså nesten en *million* – og det bare på norske nettsteder, artikler og lignende. Mye fakta og litt fiksjon. Blant annet lærer jeg at hovedpersonen i Dag Solstads *17. roman* benytter seg av korruperte leger både i Vilnius og Kongsberg. For øvrig er ytterpunktene blant treffene artikler om korruperte leger som har skrevet ut haugevis av resepter på narkotiske stoffer, salg av legeerklæringer for å redde «kriminelle» unna soning og legers tvilsomme samhandling med legemiddeldindustrien. På den andre siden av skalaen finner vi nettstedet til en gruppe leger som i 2004 etablerte aksjonen «Leger mot økt kommersialisering og korrupsjon». Midt imellom finner man diskusjonsfora blant pasienter med utveksling av råd og veiledning til hverandre om hvordan man skal argumentere for å få tak i ønskede legemidler fra leger som lar seg kjøpe. Med andre ord – farer truer over alt.

For å stå bedre rustet oppi alt dette trenger man en vel utviklet ryggmargsrefleks. Trening av refleksen skjer best ved at man stiller kritiske spørsmål og diskuterer dilemmaer som får kverne rundt i bevisstheten. Spørsmål og dilemmaer bearbeides, og vil forhåpentligvis forplante seg som en refleks hos den enkelte. Refleksen aktiveres når man kjenner igjen situasjoner man enten selv har opplevd eller har tenkt igjennom. Aktuelle treningsspørsmål kan være:

Hvorfor velger jeg å skrive ut nettopp dette legemidlet? Er det grunn til å undersøke utstyrsleverandør X litt bedre før vi inngår en millionkontrakt? Skal jeg takke ja eller avslå tilbudet om kurs med opphold på høyfjellshotell inkludert – eller var

det omvendt? Høyfjellshotell med kurs inkludert? Hvordan finansieres egentlig forskningsoppdraget? Kan finansieringen få betydning for forskningsresultatene? Hvorfor og hvordan har overlegens datter plutselig fått jobb på vår avdeling? Var den stillingen egentlig utlyst? Og – er det så farlig da?

Ja, det er nettopp det det er. Hva som står på spill for samfunnet og for legestanden, er best uttrykt av den nevnte aksjonsgruppen som bl.a. uttalte at «Vi ser med bekymring at vår faglige virksomhet i økende grad styres av økonomiske hensyn som undergraver medisinenes moralske og humanistiske fundament. Vår bekymring knytter seg særlig til følgende forhold:

- Underminering av samfunnets og pasientenes tillit til legenes habilitet
- Sykeliggjøring av stadig flere friske
- Kommersialisering av forskning og kunnskapsutvikling.»

Videre uttalte gruppen at «Tillit er avgjørende for at leger skal kunne utøve sitt virke. Det må ikke herske noen tvil om at legers lojalitet ligger hos oppdragsgiverne, nemlig hos pasientene og hos fellesskapet».

Er det noen varselamper som lyser? Er ryggmargsrefleksen innstilt på disse problemstillingene eller er det på tide å ta en treningsøkt?

Guro Slettemark